

2018 Inimkaubanduse aruanne: Eesti

EESTI: Esimene tase

Eesti Vabariigi valitsuse sammud kaubitsemise tõkestamiseks vastavad täielikult miinimumnõuetele. Valitsus tegi selle jaoks raportiperioodil olulisi edusamme, mistõttu ülendati Eesti esimesele tasemele.

Nende edusammude hulgas on ohvriabi seaduse rakendamine, mis võimaldas ohvritele teenuste pakkumist ilma, et enne oleks vajalik koostöö õiguskaitseorganitega, ning andis teenustele ligipääsu eeldatavatele ohvritele ka siis, kui nad otsustasid kriminaalmenetluses mitte osaleda. Valitsus kriminaliseeris ka teadliku seksuaalteenuste hankimise inimkaubanduse ohvritelt.

Kuigi valitsus vastab miinimumnõuetele, ei võimaldanud ta advokaatidele, prokuröridele ja kohtunikele piisavat spetsialiseeritud koolitust ohvrikeskse lähenemise osas, mis takistas prokuratuuri pingutusi.

SOOVITUSED EESTILE

Rohkendada spetsialiseeritud koolitusi uurijatele ja prokuröridele § 133 rakendamisel ning tunnistajatest ohvritega töötamisel; suurendada pingutusi kaubitsejate uurimisel, hagemisel ja süüdimõistmisel karistusseadustiku § 133 põhjal; julgustada politseil ja tööinspeksioonil tööjõukaubanduse, sealhulgas ka pettusega tegelevate tööjõu värbajate uurimist; anda kohtunikele koolitusi, et kohtuvõim mõistaks otsuste vastuvõtmisel kõnealuse kuriteo tõsidust; hõlbustada ligipääsu toimivale õigusabile ning julgustada seeläbi rohkematel ohvritel kohtuasjades abiks olema; teavitada ohvreid võimalusest taotleda kohtu korras kaubitsejatelt hüvitist.

SÜÜDISTUSE ESITAMINE

Valitsus on jätkanud õiguskaitseliste pingutustega. Karistusseadustiku paragrahvid 133 ja 175 kriminaliseerisid seksuaal- ja tööjõukaubanduse. Paragrahv 133 kriminaliseeris jõu kasutamise, petturluse või sundimise, et panna inimene tegelema prostitutsiooni, kerjamise, kuritegevuse või muu tööga ning kirjutas ette 1- kuni 7-aastased vanglakaristused kuritööde eest, mis hõlmavad täiskasvanud ohvreid, ning 3- kuni 15-aastased vanglakaristused kuritööde eest, mis hõlmavad lapsohvreid.

Paragrahv 175 kriminaliseeris lapse ärgitamise kuritööle, kerjamisele, prostitutsioonile või pornograafiale ka ilma jõu kasutamise, pettuse või sundimiseta ning kirjutas selle puhul ette 2- kuni 10-aastased vanglakaristused. Nii paragrahvi 133 kui ka 175 karistused olid piisavalt ranged ning seksuaalkaubanduse puhul võrdväärset teistele tõsistele kuritegudele, nt vägistamisele omistatud karistustega. 2017. aasta juulis uuendati Eesti karistusseadustikku, milles kriminaliseeriti inimkaubanduse ohvritelt seksuaalteenuste teadlik hankimine.

Politsei uuris 2017. aastal 10 uut § 133 alla kuuluvat juhtumit; 2016. aastal oli selliseid juhtumeid 15. Võimud tuvastasid samuti 67 § 175 alla kuuluvat kuritegu, võrreldes 59ga 2016. aastal. Aastal 2017 võttis valitsus menetlusse 16 § 133 alla kuuluvat juhtumit, mis oli rohkem kui 2016. aasta 14 juhtumit. Võimud algatasid 57 § 175 alla kuuluvat kohtuasja, näidates tõusu võrreldes eelmise aasta 32 juhtumiga. Kohtud mõistsid 2017. aastal süüdi 14 inimkaubitsejat, mis oli enam kui 11 2016. aastal. Kõik 14 kaubitsejat said vanglakaristused, mis ulatusid kahest kuue aastani.

Võimud ei teatanud ühestki süüdimõistmisest seoses §-ga 175, samas kui 2016. aastal oli selle all kaheksa süüdimõistmist. Valitsus jätkas õiguskaitse ametnike koolitamist. Valitsuse ametnikud, sealhulgas tööinspektorid, riigikohtunikud ja prokurörid osalesid rahvusvahelistel koolitusseminaridel. Valitsus võõrustas 2017. aastal kahepäevast foorumit 100 osalisele Põhja- ja Baltimaadest, mis toetas Põhjamaade Ministrite Nõukogu programmi inimkaubanduse vastu võitlemiseks. Samas täheldasid pealtvaatajad, et kaitseadvokaadid ja ohvrite õigusabi ei olnud seadusandluse koha pealt piisavalt koolitatud.

Kuigi kohtunikele võimaldati spetsiaalne väljaõpe, ei võtnud nad seda vastu. Valitsus teatas, et sel aastal osales koolitustel kaks kohtunikku. Võimud tegid koostööd ühes riigiüleises juurdluses. Valitsus ei teatanud ühestki juurdlusest, hagist ega süüdimõistmisest, milles valitsuse ametnik oleks inimkaubanduse kuriteos osaline olnud.

KAITSE

Valitsus on suurendanud jõupingutusi kaitse osas. Ohvriabi seadusesse ja karistusseadustikku sisse viidud uuendused rakendati 2017. aastal, mis lubas valitsusvälistel organisatsioonidel ohvreid tuvastada ja nad sotsiaalkindlustusametisse suunata. Sellega võimaldati ohvritele ulatuslikud riigi rahastatud inimkaubanduse ohvritele spetsialiseeritud teenused, mis ei eeldanud ohvri koostööd politseiga ega kriminaalmenetluse algatamist.

Ohvritele, kes tegid õiguskaitsega koostööd, võimaldati teenuseid piiramata ajani, samas kui eeldatavad ohvrid, kes ei osalenud kriminaalmenetluses, võisid saada riigi rahastatud teenuseid kuni kuuekümneks päevaks.

Seadus tagas ohvritele tuge ja abi ka juhul, kui kriminaalmenetlus algatati väljaspool Eestit ning ohvri olid tuvastanud teise riigi võimud. Neliteist tuvastatud ja eeldatud ohvrit said riigi toetusel abi nii 2017. kui ka 2016. aastal. Üksteist ohvrit olid eestlased, kolm olid välisriigi kodanikud; 11 ohvrit olid naised ja kolm mehed. Valitsus tuvastas 2017. aastal 12 uut ohvrit, kellest neli otsustas ohvriabi mitte vastu võtta; 2016. aastal tuvastas valitsus üheksa ohvrit. Välisohvritele olid lubatud ajutised elamisload, majutus ning haridus; valitsus ei teatanud ühestki 2017. aastal välisohvritele välja antud elamisloast.

2017. aastal väljastas Sotsiaalkindlustusamet umbkaudu 33 960 € (40 770 \$) inimkaubandusohvrite toetuseks; samal eesmärgil kulutas valitsus 2016. aastal 196 050 € (235 350 \$). Lisaks eraldas sotsiaalministeerium umbes 99 500 € (119 450 \$) valitsusvälisele organisatsioonile, pakkudes tugiteenuseid prostitutsiooniga tegelevatele naistele, kellest osa võisid olla seksuaalkaubanduse ohvrid.

Raha eraldati ohvrite vajaduste põhjal, mitte eelarvepõhiselt. Võimud asetasid järelevalveta lapsed ja lapsohvrid alternatiivhoolekeskustesse, mille hulka kuulus laste kuritarvitamise ohvrite keskus nii seksuaalvägivalla kui ka inimkaubanduse ohvritele. Täiskasvanud meesohvritel oli ligipääs õigusabile ja muudele teenustele. Tunnistajakaitse seadus võimaldas inimkaubanduse ohvritel anda oma tunnistus anonüümselt, aga võimud ei ole teatanud, kas seda on kunagi inimkaubanduse juhtumite puhul rakendatud või kas ohvrid on kunagi kriminaalmenetlustes tunnistajatena esinenud. Kuus ohvrit said 2017. aastal kahel eraldi juhtumil hüvitist.

ENNETUS

Valitsus jätkas oma püüdlustega ennetustöös. Võimud tegid erinevaid kampaaniaid nii eesti kui ka vene keeles eesmärgiga suurendada teadlikkust tööjõu ärakasutamisest, seksiäri riskidest ja laste sunnitud kuritegevusest. Valitsus jätkas perioodi 2015–2020 vägivalla (sealhulgas inimkaubanduse) vähendamise plaani rahastamist ja teostamist.

Inimkaubanduse vastane töögrupp, mis koosneb 35 valitsuse agentuurist ja valitsusevälisest organisatsioonist, jätkas regulaarsete koosolekutega ning andis välja iga-aastase avaliku raporti oma tegemistest. Valitsus eraldas valitsusevälisele organisatsioonile umbkaudu 38 000 € (45 620 \$), et hoida töös

inimkaubanduse vastast telefoniliini; liin võttis raportiperioodil inimkaubanduse ohus olevatelt inimestelt vastu 377 kõnet ning seda haldas mitmekeelne töötajaskond. Valitsus andis oma diplomaatilisele personalile inimkaubandusevastase väljaõppe. Valitsus tegi pingutusi müüdavate seksuaalteenuste ja sunnitöö nõudluse vähendamiseks.

INIMKAUBANDUSLIK PROFIL

Viimase viie aasta aruannete põhjal on Eesti seksuaalkaubanduse ohvriks langenud naiste ja tüdrukute ning sunnitöö ohvriks langenud meeste, naiste ja laste jaoks olnud nii päritolu- ja läbisõidumaa kui ka sihtpunkt. Eesti naised ja lapsed on langenud seksuaalkaubanduse ohvriks nii Eestis kui ka teistes Euroopa riikides.

Naised on võltsabielude tõttu üha enam inimkaubandusele kättesaadavad; naised astuvad nendesse abieludesse vabatahtlikult, aga nende passid konfiskeeritakse ja neid sunnitakse kas prostituudiks hakkama või sunnitööle. Eesti mehi ja naisi allutatakse sunnitöö tingimustesse nii Eestis kui ka mujal Euroopas, eriti ehituses, koristamisel ja sotsiaalhoolekande sektoris, aga ka hooajatöödel.

Eesti lapsi sunnitakse nende eksploateerijate kasuks toime panema kuritegusid, nagu näiteks vargusi. Mehi Ukrainast, Moldovast, Valgevenest ja Gruusiast kasutatakse Eestis tööjõuna ära – eriti ehituses, põllumajanduses ja metsatööl. Kodakondsuseta elanikud Eestis olid inimkaubandusele eriti haavatavad. Vietnami kodanikke, kes olid allutatud sunnitööle ja seksuaalsele ärakasutamisele, viidi läbi Eesti teistesse EL-i riikidesse.